

ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ І РОЗВИТОК ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

В умовах воєнно-політичної кризи в Україні, спостерігається зниження обсягів експорту як в країні загалом, так і, відповідно, в її регіонах. Крім того, різноманітні природні умови, ресурси в регіонах та російська окупація впливають на розвиток їх експортного потенціалу, який є диференційованим у кожному взятому регіоні України.

Експортний потенціал регіону є комплексним поняттям і становить сукупність регіональних природних, фінансових, виробничих, кадрових, організаційно-технічних, маркетингових та інших видів ресурсів, які формують конкурентоспроможність його продукції у споживчому, економічному і технічному плані [1, с. 7]. Високий рівень експортного потенціалу регіону ілюструє ефективне використання ресурсів регіону, його високий розвиток, формує прибуток підприємств, які займаються експортною діяльністю, продукує введення інновацій в регіоні, забезпечує розвиток інфраструктури регіону і належний рівень життя населення в ньому [2, с. 100-101].

Дослідженням диференціації експортного потенціалу регіонів України займалися такі науковці, як С. Запотоцький і Я. Олійник [1], О. Пирог [3] та Н. Рязанова [2], які в своїх дослідженнях акцентували увагу на відмінностях регіонів в забезпеченні різними видами ресурсів.

На жаль, в Україні існують великі проблеми у розвитку експортного потенціалу регіонів, основними з яких виступають неефективне використання наявних природних та територіальних ресурсів, недостатність фінансових ресурсів, неефективна технологія виробництва експортних товарів через застарілість основних засобів на підприємствах і екологічна і воєнно-політична проблема (для східних регіонів України).

У вітчизняній практиці прийнято розрізняти два види регіонів: регіони I групи з високим рівнем розвитку експортного потенціалу, де основною галуззю експорту є промисловість (Дніпропетровська, Донецька області, м. Київ); регіони II групи з низьким рівнем розвитку експортного потенціалу, де, в більшій мірі, переважає сільське господарство і які є депресивними (Рівненська, Тернопільська та Чернівецька області) [3].

Якщо розглядати основні характеристики експортного потенціалу регіонів України I та II груп у розрізі 6-и областей і проаналізувати основні показники за якими вони оцінюються, можна визначити, що в абсолютному вираженні, найкраще свій експортний потенціал реалізує м. Київ, головними чинниками чого виступають велика площа земель, значна кількість підприємств експортерів і значний обсяг капітальних інвестицій, який більший за всі досліджувані регіони разом взяті у декілька разів. Крім того, високий рівень розвитку експортного потенціалу ілюструють Дніпропетровська та Донецька області, в економіку яких вкладено істотний обсяг капітальних інвестицій.

Найнижчий рівень розвитку експорту ілюструють західноукраїнські області, що пов'язане з малою кількістю підприємств (у 10-30 разів [4] нижчою, ніж у розвинених регіонах) і низьким рівнем капітальних інвестицій (наприклад, частка інвестицій в економіку Тернопільської області у 2014 р. становила 1,19% [4] від загальноукраїнського обсягу).

Таблиця 1**Основні показники рівня експортного потенціалу регіонів України у 2014 р. [4]**

Регіони	ПЗ	КПЕ	ВЕ	КІ
м. Київ	3141,80	3045	11469,61	3342,37
Дніпропетровська обл.	3192,30	1069	8763,87	1230,05
Донецька обл.	2651,70	696	8402,97	816,54
Рівненська обл.	2005,10	295	473,27	162,40
Тернопільська обл.	2091,60	162	358,97	154,30
Чернівецька обл.	2383,20	197	129,22	108,66

Починаючи з 2014 р., внаслідок політико-економічної кризи, спостерігається занепад експортного потенціалу в усіх регіонах України, зокрема відбувається зниження вартості (обсягу) експорту (н-д, унаслідок російської окупації Луганської області вартість експорту протягом 2014-2015 р. знизилась на 86,45% (з 1902,64 до 257,78 млн. дол. США [4]), падіння обсягу капітальних інвестицій (за період 2014-2015 р. обсяг інвестицій в економіку Донецької області впав у 3,50 рази [4]) та закриття підприємств. Зазначене дозволяє стверджувати про загальний занепад експортного потенціалу регіонів, який відбувається в різних регіонах по-різному у контексті дії кризових явищ на їх економіку.

Якщо зважати ще на інші проблеми, окрім воєнно-політичних, то доцільно провести заходи щодо відновлення рівня експортного потенціалу регіонів і щодо мінімізації його диференціації, а саме:

1. Скласти регіональні програми оздоровлення експортного потенціалу регіонів і програми залучення коштів іноземних інвесторів шляхом одночасного використання власних бюджетних коштів, які є в регіонах через часткове введення децентралізації.

2. В східних регіонах використати стандарти EURO-4 щодо екологічної складової виробництва експортної продукції, тобто забезпечити мінімальний рівень забруднення навколишнього середовища і відновити інфраструктуру в регіоні.

3. В західних регіонах взяти курс на виробництво на експорт сільськогосподарської продукції, відновити фермерські господарства і використовувати їх функціонування на кооперативній основі (як це було зроблено в Хмельницькій області), що дозволить ефективніше використовувати територію регіонів та забезпечити робочими місцями сотні жителів сільської місцевості.

Література:

1. Олійник Я. Конкурентні засади формування експортного потенціалу регіонів України / Я. Олійник, С. Запотоцький // ГЕОГРАФІЯ. – 2011. – №59. – С. 6-10.

2. Рязанова Н.О. Структурні елементи експортного потенціалу регіону / Н.О. Рязанова // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2012. – №2. – С. 98-101.

3. Пирог О.В. Оцінювання експортного потенціалу національного господарства України. – 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ena.lp.edu.ua>.

4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

Василь Воробець

Тернопільський національний економічний університет

Науковий керівник: к.е.н., ст. викладач Гуцул І. А.

УДОСКОНАЛЕННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ В КОНТЕКСТІ ПОГЛИБЛЕННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Становлення та розвиток системи оподаткування в Україні в умовах світової фінансової глобалізації має також віддзеркалювати світові фіскально-економічні тенденції, щоправда, з урахуванням національної специфіки та ментальності. Відомо, що податки є атрибутом державності, виступаючи кількісним фінансовим вимірником суспільних фінансових послуг. Конституційно закріпивши соціально-правовий ринковий вибір (ст. 1 Конституції України) українська держава по суті взяла курс на побудову західноєвропейської бюджетної моделі, де рівень оподаткування є порівняно високим і коливається в межах 40% у вартісній структурі ВВП [1].

Проблеми податкових систем, а також аспекти їх реформування висвітлені у публікаціях вітчизняних науковців: В. Андрущенко, О. Десятнюк, Т. Єфименко, В. Загорського, Ю. Іванова, А. Кізими, А. Крисоватого, Т. Куценка, Н. Кучерявенка, А. Луцика, В. Мельника, В. Опаріна, А. Соколовської, В. Суторміної, В. Федосова, С. Юрія та багатьох інших.